

Ὁ μαρκήσιος ἀφίκετο πράγματι μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἀλλ' ἔμφροντις καὶ περισκεμμένος ἐφάνη δὲ εἰς τὴν Καρολίαν, ὅτι ἦτο ψυχρότατος πρὸς αὐτήν. Ἐνέκυψεν ἀμέσως εἰς τὰς ἀγαπητάς του μελέτας, καὶ μόνον κατὰ τὸ γεῦμα ἐφαινετο. Ἡ ζωὴ αὐτὴ τοσοῦτον μᾶλλον ὑπῆρξεν ἐπαισθητὴ εἰς τὴν Δεσποινίδα Σαίν-Ζενέ, ὅσω ὁ μαρκήσιος ἐφαινετο πολὺ πλέον ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀσμενίζων τὴν μετὰ τῆς μητρὸς του συζήτησιν· καὶ τοῦτο πρὸς μεγάλην ἐκείνης εὐχαρίστησιν, ἣτις ἐτρόμαζεν ἰδίως τὴν σιωπὴν καὶ τὴν σκέψιν. Οὕτω δὲ ἡ Καρολίνα, βλέπουσα ὅτι καθίστατο πλέον περιττὴ, ἔνα ζωογονητὴ κάπως τὴν συνομιλίαν, καὶ ὑπολαμβάνουσα ὅτι ἐπτόει μᾶλλον ἢ ἐξυπηρέτει τὸν μαρκήσιον, ἀπέσχε νὰ παραμένῃ ἐνώπιόν του, καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀποσυρῆται τὸ βράδου ἐνωρίτερον.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΤΑΣΟΥΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε προηγούμε. φύλλον).

Οἱ διάφοροι ὀπλαρχηγοὶ εἶχον συνεννοηθῆ πρὸς ἀλλήλους καὶ συνενώσει τὰς δυνάμεις των ὅπως δεχθῶσι τὴν μάχην πρὸς τὸν τουρκικὸν στρατόν· μάχην ἀναπόφευκτον καὶ ἀποφασιστικὴν. Ἡ τύχη ὄχι μόνον τῆς ἐπαναστάσεως ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἐθελοντῶν καὶ τῶν ἐπαναστατημένων χωριῶν ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς μάχης αὐτῆς. Οἱ ἐπαναστάται, μετὰ πεντακοσίων περίπου χωρικῶν, συνεποσούντο εἰς δισχιλίους· ὀκτακισχίλιοι δὲ Τούρκοι κατεῖχον τὸ Πήλιον καὶ τὴν πρὸς τὴν παραλίαν πεδιάδα.

Τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ πολυαριθμότεραι δυνάμεις τῶν ἐπαναστατῶν εἶχον συνέλθει τὴν ἐπαύριον τῆς συνεντεύξεως τοῦ Κίμωνος μετὰ τῆς Τασούλας, ἦσαν ἀκριβῶς οἱ ὑπερκεῖμενοι τῆς Μακρυνίτσας μικροὶ λόφοι· τὸ σῶμα εἰς ὃ ἀνήκεν ὁ Κίμων οὐδ' εἶχε κινηθῆ ἀπὸ τοῦ μικροῦ ὄροπέδιου ἐνθα κατηυλίζετο.

Ἀπὸ πρωῒας ἡ μάχη εἶχεν ἀρχίσει ἀκροβολιστικῶς· τὰ πρῶτα σώματα τῶν ἐθελοντῶν μετὰ τῶν χωρικῶν, καταλείποντα τὸ βορειοδυτικῶς τῆς Μακρυνίτσας χωρίον Κερασιές, ἐνθα μᾶλλον εἶχον προσπελάσει οἱ Τούρκοι, ὑπεχώρουν ἐν τάξει πρὸς τὴν πολίγυρον καταλαμβάνοντα τὰ ὑψώματα. Οἱ Τούρκοι ἀφ' ἐτέρου προῦχώρουν ὀλοκῆν περὶ τὴν μεσημβριαν εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Μακρυνίτσας ἀπόστασιν ἡ μάχη εἶχεν ἀνάψει.

Οἱ Τούρκοι συμπαγεῖς, ἐν τάξει προήλαυον πρὸς τὰ ὑψώματα ὑπερασπιζόμενα ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν· οἱ τουφεκισμοὶ ἀδιάλειπτοι ἐπλήρουν

τὸν ἀέρα κρότου καὶ καπνοῦ· πλησιέστερον ἤκουοντο αἱ κραυγαὶ τῶν μαχομένων, λοιδορίαί, σκώμματα, βλασφημίαι, ὕβρεις. Πλέον ἢ ἀπαξ οἱ ἐπαναστάται καταλείποντες τὰ φυσικά των ὄχυρώματα εἶχον ὀρμήσει πρὸς τὰ στίφη τῶν Τούρκων μετ' ἀκαθέκτου ὀρμῆς, καὶ οἱ ἐχθροὶ εἶχον ἀναγκασθῆ νὰ ὀπισθοχωρήσωσι βήματά τινα· ἔπειτα ἐπανάηρχοντο εἰς τὰς θέσεις των καὶ οἱ Τούρκοι ἐπανεῖκταν εὐθὺς τὸ ἀπολεσθὲν διάστημα. Ἐπὶ μακρὸν ἡ ἔκβασις τῆς μάχης ἐκυμαινετο ἀβεβαία. Οἱ Ἕλληνες ἠλιζαν ὅτι σῶμα τριακοσίων περίπου ἐθελοντῶν κινήσαν ἀπὸ τὰ πλησιέστερα πρὸς τὸ χωρίον Κερασιές παράλια θὰ κατέφθανεν ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς εἰς ἄλλην ἐπιπίπτον κατὰ τῶν Τούρκων ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μακρυνίτσας ὑψωμάτων, ὅθεν ἐνόμιζον ἑαυτοὺς ἀσφαλεῖς. Ἐν τούτοις ἡ μάχη ἐξηκολούθει δι' αὐτοὺς νὰ εἶνε πανήγυρις. Ἐν μέσῳ γελώτων καὶ ἀστεϊσμῶν ἀπὸ τῶν ἀραιῶν αὐτῶν καὶ ἀτάκτων στίχων τὸ πῦρ ἀκαταπαυστον καὶ φονικὸν ἐδεχάτιζε τοὺς περρωμένους ν' ἀνέλθωσι μέχρι τῶν ὄχυρωμάτων των Τούρκους. Ἡ ἐλπίς ἀποφασιστικῆς ἐξόδου, ἣτις θὰ ἔτρεπεν εἰς φυγὴν τοὺς ἐχθρούς, ἠκτινοβόλει εἰς τὰ ὄμματα ὄλων ἀνεμένετο μόνον ἡ κατάλληλος στιγμή.

Αἴφνης ὅμως ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ὑψωμάτων, ἀφ' ὧν ἀνεμένετο ἡ ἐπικουρία, ἤρξαντο ἀναφανόμενα τὰ ἐρυθρὰ φέσια τῶν Νιζάμ· αἱ κλιτύες τῶν λόφων γοργῶς ἐλάμβανον ὄψιν ἀγρῶν ἐγκατεσπαρμέναν ὑπὸ μηχανῶν. Κραυγὴ λύσεως ἐξέφυγεν ἀπὸ τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων· τὰ νῶτα αὐτῶν εἶχον καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ διὰ περιστροφῆς, ἦν αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ ἐδάφους εἶχον ἀποκρύψει πυρίνη ζώνη τοὺς περιέσφιγγεν ἤδη· οὐ μόνον ἡ ἐλπίς τῆς νίκης ἐξέλειπεν αὐτοστιγμῆι, ἀλλὰ καὶ πανολεθρία ἠπέλει αὐτοὺς ἀνηλεῆς, ἀναπόφευκτος.

— Εἴμεθα χαμένοι!

Ἀπὸ πολλῶν τὰ χεῖλη αἱ λέξεις αὗται στυγαὶ ὡς ὁ θάνατος εἶχον ἐκφύγει.

Οἱ ἀναμενόμενοι δὲν θὰ ἐπρόφθανον ἤδη νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν μαχομένων· οἱ Τούρκοι τοὺς ἔκοπτον ἔξω. Πᾶσα ὑπεράσπισις ἀπέβαινε ματαια, ἀδύνατος· μετὰ δύο ὥρας οἱ ἐχθροὶ συσφιγγόντες αὐτοὺς ἀπὸ τριῶν πλευρῶν, θὰ τοὺς συνέτριβον ὀλοτελῶς. Μία μόνη διέξοδος ἀπέμεινε πρὸς ὀπισθοχώρησιν, πρὸς τὸ χωρίον Πορταριά καὶ τ' ἄλλα ἐκεῖσε χωρία Μηλιζίς, Ἄγ. Λαυρέντιον, Προμηθρι.

Ἡ ὑποχώρησις ἀπεφασίσθη, αἱ διαταγαὶ ἐδόθησαν ὅπως τηρηθῆ ἡ ἐφικτὴ τάξις. Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ κρατηθῶσιν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τοῦ βορειοανατολικοῦ μέρους, ὅπως εἰς τοὺς ὑποχωροῦντας δοθῆ καιρός· τὸ ὄροπέδιον ἐφ' οὗ ἐμάχετο ἀκόμη τὸ σῶμα τοῦ Κίμωνος ἐκρίθη τὸ προσφύεστερον σημείον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ὑποχωρήσεως· τίς θὰ

παρέμενον εκεί θυσιάζων ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἄλλων; Ὁ ἄρχηγός εἶχε πληγωθῆ κατὰ τὸν μηρὸν καὶ οἱ ὀπλίται του θέλοντες νὰ τὸν σώσωσιν ἐπέσπυον τὴν ὑποχώρησιν· ἡ ἀταξία ἐπὶ τοῦ μικροῦ ὄροπεδίου ἦτο ἀπεριγραφτος. Ὁ ἄρχηγός ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῶ τὰ τρία πρωτοπαλληκαρα ἐν οἷς καὶ ὁ Κίμων.

— Παιδιά, εἶμαι πληγωμένος· ὅτι δὲν εἴμωρῶ νὰ κάμω ἐγὼ πρέπει νὰ τὸ κάμετε σεῖς.

— Διάταξε, ἀρχηγέ.

— Πρέπει νὰ κρατήσετε τοὺς Τούρκους ἔς αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος ὡς που νὰ φύγουν οἱ ὀικοί μας.

— Καλά, ἀρχηγέ, μένου' ἑμεῖς.

— Ἄς μείνουν ὅσοι θέλουν· ἐγὼ ἀντὶ νὰ σᾶς βοηθῶ, καθὼς εἶμαι, θὰ σᾶς ἔκαμνα κακό· δὲν ἔμπορῶ νὰ κουνηθῶ· μοῦ φθάνουν δυὸ παλληκάρια νὰ μὲ βαστάξουν ὡς που νὰ φθάσω τοὺς ἄλλους.

Ἡ θέλησις ἢ μᾶλλον ἢ διαταγὴ ἐγένετο εὐθὺς γνωστὴ μεταξὺ τῶν ἐθελοντῶν· ὅλοι οἱ παρόντες ἔμειναν· δυὸ μόνον μὴ δυνάμενοι ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὰ παρακλήσεις του τὸν συνώδευσαν ὑποβαστάζοντες αὐτὸν χωλαίνοντα.

— Βαστάτε, παιδιά!

Ἦτο ἡ τελευταία παρότρυνσις αὐτοῦ καὶ ὁ ἀποχαιρετισμός.

Οἱ ἀπομείναντες περὶ τοὺς ἑβδομήκοντα σιγηλοὶ περιεκύκλωσαν τὸν Κίμωνα· ἐνστικτικῶς ἢ ἐμπιστοσύνη ἔστρεφε τὰ βλέμματά των πρὸς αὐτὸν μόνον.

— Καρδιά, μωρὲ παιδιά, καὶ δὲ θὰ μᾶς φᾶνε οἱ σκύλοι! ἀνέκραξεν εὐθύμως καὶ διέθεσε τοὺς συστρατιώτας του εἰς ἡμικύκλιον ἐπὶ τοῦ μικροῦ ὄροπεδίου ὀπισθεν φυσικῶν ὄχρωμάτων.

— Φωτιά! καὶ μὴ κουνίστε!

Καὶ τὸ πῦρ συνεχές, ἀδιάλειπτον, ἤρξατο ἐκ νέου κατὰ τῶν βραδείως πρὸς τὸ μικρὸν βουνὸν προχωρούντων ἐχθρῶν.

Οἱ πυκνοὶ καὶ ζωηρότεροι πυροβολισμοὶ ἠνάγκασαν μετ' ὀλίγον τοὺς Τούρκους νὰ στραφῶσι μετὰ μείζονος προσοχῆς καὶ πείσματος πρὸς τὸ ὄροπέδιον μεταβληθὲν εἰς φρούριον· αἱ σφαῖραι πολλαὶ καὶ συνεχεῖς ἐσύριζον περίξ τῶν ἐθελοντῶν. Ὁ Κίμων εἶχε παρ' ἑαυτὸν, εἰς μικρὰς ἀποστάσεις, τοὺς συντρόφους τῆς μάχης του· ἡ φωνὴ του ὑψῆτο ὑπὲρ τὰς τῶν ἄλλων ὑπερβάλλουσα ἐνίοτε τὸν βαρὺν καὶ συνεχῆ πάταγον τῶν τουφεκισμῶν τῶν μαχομένων.

— Κρατεῖτε, παιδιά!

— Ἄ! καὶ τὸν ἔφαγα τὸ Γκέγκη!

— Βάρ' του, βάρ' του ἐκείνου μὲ τὸ μακρὺ σπαθί!

— Σ' ἔφαγα, Μαχμούτη!

— Φυσέκια, παιδιά, φυσέκια! . . .

Τὰ φυσίγγια ὀλιγότευον, ὁ κίνδυνος ἤξανε.

Κάτω, ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους τῆς Μακρυνί-

τσας γηλόφους, ομάδες χωρικῶν, γυναῖκες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐθεῶντο ἀπὸ πρωΐας τὴν μάχην· αἱ ποικίλαι αὐτῆς περιπέτειαι ἐφαίνοντο ἀποτυπῶσαι ἐπὶ τοῦ πλήθους ἐκείνου διαφόρους συγκινήσεις.

Τὰς μικρὰς ἐπιτυχίας τῶν ἐπαναστατῶν ἐχαιρέτων κραυγαὶ ἐνθουσιῶδεις καὶ ζωηραὶ κινήσεις, ὑφ' ὧν οἱ μικροὶ ὄμιλοι ἀνεκυμαίνοντο συνεχῶς μετατοπιζόμενοι ὅταν ὁ κίνδυνος τῶν Ἑλλήνων ἐθελοντῶν ἐγένετο καταφανής, σιγὴ καὶ ἀκίνησια πρῶτον οἰοεὶ ἀπελήθωσεν ὅλον τὸ πλῆθος ἐκείνο· μετὰ μικρὸν δέ, ἀνεπαισθῆτως ἢ πολίχνη ἀπερρόφησε καὶ πάλιν τοὺς κατοίκους τῆς· οὐδεὶς ἐφαίνετο πλέον· οἱ μικροὶ λόφοι ἀπέμειναν ἔρημοι.

Ἄλλ' ὁ ἐκ τοῦ μικροῦ ὄροπεδίου δεινὸς καὶ ἄπυστος πυροβολισμὸς προσεῖλκυεν ἐκ νέου τολμηροτέρους τινὰς νεανίσκους καὶ γυναῖκας ἐξω τῶν μικρῶν οἰκημάτων· εἶδον τὴν ὑποχώρησιν τῶν ἐπαναστατῶν καὶ ἐνόησαν τὸ ἔργον τῶν ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου μαχομένων. Μετὰ βραχὺν ἑτασμὸν τῶν περίξ καθ' ὃν τὰ βλέμματα ἀνήσυχα καὶ λάμποντα περιεεργάζοντο τὰς τοποθεσίας, τὰς διευθύνσεις, καὶ εἰς τ' ἀσθμαίνοντα στήθη πεφοβισμένοι αἱ καρδίαι βιαίως ἐπαλλον, ὡς εἰ μία μόνη φωνὴ εἰς τὰς ψυχὰς των νὰ ἐλάλει, τινὲς ἐκινήθησαν δρομαῖοι. . . .

Διὰ τῆς στενῆς ἀτραποῦ τῆς ἀγοῦσης πρὸς τὸ ὄροπέδιον μετὰ μικρὸν νεανίσκοι καὶ χωριατοπῦλαι ἔσπευδον κομίζουσαι ἄρτον, ὕδωρ, φυσίγγια, ἀπὸ μικρὰς ἐν Μακρυνίτσα ἀποθήκης, πανία διὰ τοὺς πληγωμένους, πᾶν ὅτι ἐνομιζετο ἀναγκαῖον διὰ τοὺς μαχητάς. . . .

Ὅταν ἀπὸ τὰς ποδῆς τῶν χωρικῶν τὰ φυσίγγια ἐξεχύθησαν πρὸ τῶν μαχομένων ἐπαναστατῶν, κραυγαὶ χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἐκάλυψαν ἐπὶ στιγμὴν τὸν πάταγον τῆς μάχης.

Καὶ ὅταν εἶδον τὸν ἄρτον καὶ τὸ ὕδωρ οἱ ὀπλίται ἐνθυμήθησαν ἐξαίφνης τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τοσοῦτων ὥρων ἐβασάνιζον αὐτοὺς λαθάνουσαι ὑπὸ τὸν βαρὺν τῆς πάλης κάματον. Ἐρίφθησαν ἐπ' αὐτῶν ἀπλήστως ἀναλαμβάνοντες δυνάμεις νέας, εὐθυμοὶ, περιχαρεῖς, σχεδὸν ἐλπίζοντες. . . . τί;

Οἱ Τούρκοι ἀμέτρητοι κάτωθεν ἀνήρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντοτε ὡς πλήμμυρα μαύρη καὶ ἐρυθρά, ἀκράτητος.

Οἱ τὰ βορειοανατολικά ὑψώματα καταλαβόντες ἐξαπίνης εἶχον πειραθῆ μακρὸν ἐλιγμόν ὅπως ἀνακόψωσι τὸν δρόμον εἰς τοὺς ὑποχωρούντας· ἀλλ' οὗτοι εὕρισκοντο ἤδη ἐκτὸς κινδύνου, ἐνῶ τὸ πολὺ τῶν τουρκικῶν δυνάμεων εἰς μάτην ἐπεκτεινόμενον πρὸς διώξιν αὐτῶν, ὄλονεν ἀπεμακρύνετο τοῦ ὄροπεδίου.

Οἱ τοῦτο πειρώμενοι νὰ ὑπερβάλωσι λυσσῶντες πρὸ τῆς κρατερᾶς ἀντιστάσεως ὄλονεν ἐπλησίαζον πρὸς τοὺς ὑπερασπιστάς του· αἱ στιγμαὶ

τούτων ἦσαν ἠριθμημένοι ἢ ἐσπέρα ἐπήρχετο ἤδη, κατηφής, ἀνιχνά, ἐμβάλλουσα εἰς τὴν ψυχὴν τὸ κριὸς τῆς ἀθυμίας, τῆς ἀπογνώσεως.

Ὁ Κίμων ἐντείμων ἀδιαλείπτως τὴν προσοχὴν τοῦ πρὸς τὰ κινήματα τῶν ἐχθρῶν δὲν ἔπαυε παροτρύνων τοὺς συστρατιώτας τοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ διαθέτων αὐτοὺς καταλλήλως δι' ἐπανειλημμένων διαταγῶν.

— Φυσέκιχ, φυσέκιχ! φέρ' τε κι' ἄλλα! ἐκράυγαζε πρὸς τοὺς χωρικούς. . .

Αἴφνης ἡ φωνὴ τοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τὰ χεῖλη τοῦ μεταξὺ αὐτῶν εἶχεν ἀναγνωρίσει τὴν Τασούλαν.

— Τασούλα, ἀνέκραξε συνερχόμενος ἐκ τῆς ἐκπλήξεως καὶ σὺ ἦλθες ἐδῶ;

Ἡ Τασούλα ὅλη ἐρυθρὰ καὶ ἀσθμαίνουσα ἐκ τοῦ δρόμου προσῆλθε παρ' αὐτὸν ἀλλάσσουσα ὀλίγον ὄψιν ἔφερε μεταξὺ τῶν βραχιόνων τῆς, ἀκουμποῦσα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους, στάμνον ὕδατος.

— Εἶσαι κακιωμένη ἀκόμη μαζὺ μου;

Ἡ κόρη δὲν ἀπήντησε καὶ ἐχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ Κίμων ἀποσπῶν αἴφνης τὰ βλέμματά του ἀπ' αὐτῆς ἐστράφη ζωηρῶς καὶ σκοπεύσας ἐέκνωσε τὸ ὄπλον τοῦ εἶτα ἐνθέτων ἐν αὐτῷ νέαν βολήν, τῇ ἀπέτεινε καὶ πάλιν τὸν λόγον.

— Ἄν μ' εὔρισκε τώρα τούρκικο βόλι, θὰ μ' ἐλυπώσουνα Τασούλα;

Ἡ νεάνις ὠχρίασε. . .

— Μὴ τὸ λές, μὴ τὸ λές. . .

— Τώρα ποῦ θὰ μὲ χσῆς γιὰ πάντα θὰ μὲ θυμᾶσαι καμμιά φορά;

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κόρης ἐθολώθησαν ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην κραυγὴ ὑπερτάτης ὀδύνης ἠκούσθη οὐο ἢ τρία θήματα μακρὰν τοῦ Κίμωνος· οὗτος ἐστράφη περίτρομος· ὁ Μιχάλης ὁ φίλος του, ἐκτάδην κατακείμενος, ἔσφιγγε διὰ τῶν χειρῶν τὸ αἱματόφυρτον μέτωπόν του.

— Μοῦ τὸν ἔφαγαν τὰ σκυλιά! ὦμωξεν ὁ νεανίας ριπτόμενος παρὰ τὸ σῶμα τοῦ φίλου του.

Οὗτος ἠνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς· εἶδε τὸν Κίμωνα κύπτοντα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν του, διήνοιξε νὰ χεῖλη τοῦ ἀγωνιῶν νὰ προφέρῃ λεξεῖς τινὰς ἀναρθρὸς ῥόγγος· ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῶν τὸ σῶμα τοῦ ἐτανύσθη ἐν ἐσχάτῳ σπασμῷ· ἦτο νεκρός.

— Μιχάλη! Μιχάλη! ἐφώνησεν ὁ Κίμων μὲ φωνὴν πνιγομένην εἰς τὰ δάκρυα. Μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἀφῆρσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ πτώματος τὸν μαῦρον σκουφον καὶ παρεμέρισε τὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου μετὰ τοῦ αἵματος συμμειγμένην κόμην· ἡ σφαῖρα τυχούσα αὐτὸν ὑπεράνω τοῦ δεξιῦ κροτάφου, ὑπὲρ τὸ κοῖλον τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶχε κατασχίσει τὸ δέριμα τῆς κεφαλῆς καὶ συντρίψει τὸ κρανίον.

Ἰπὸ τὸ κράτος τῆς συγκινήσεως ὁ Κίμων ἀ-

πέμεινεν ἐκεῖ ἀκίνητος καὶ ἐκτεθειμένος εἰς τὰς τουρκικὰς σφαῖρας· δύο ἢ τρεῖς ἐσύριζαν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθ' ἣν δὲ στιγμὴν νικῶν τῆς ψυχῆς του τὴν θύελλαν ἀνηγάετο ὠχρὸς ὡς τὸ πτώμα τοῦ φίλου τοῦ ἠσθάνθη ἰσχυρὸν κτύπον ἐπ' τῆς ἀριστερᾶς τοῦ ὠμοπλάτης καὶ αὐτοστιγμὴ ἡ χλιαρότης τοῦ αἵματος τὸν ἔκαμε νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ἦτο πληγωμένος. Ἔσπευσε νὰ καταλάβῃ τὴν προτέραν τοῦ θέσιν. Ἡ πληγὴ τοῦ ἦτο ἐλαφρὰ· πόνον δὲν ἠσθάνετο. Ἐκ τῶν συστρατιωτῶν τοῦ πέντε ἢ ἕξ κατέκειντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πληγωμένοι· αἱ χωρικαὶ γονατισμένοι παρ' αὐτοὺς τοῖς ἐπέδαφίλευον τὰς φροντίδας των. Ἡ Τασούλα ὠχρὰ καὶ ἀπολιθωμένη ἵστατο εἰς τὴν αὐτὴν πάντοτε θέσιν.

Ὁ Κίμων βλέπων αὐτὴν εἶχε συνέλθει ἐκ τῆς συγκινήσεώς του μηχανικῶς ἔφαυε διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὴν πληγωμένην ὠμοπλάτην του, ἐφ' ἧς τὸ αἶμα εἶχε κηλιδώσει ἐξωτερικῶς τὸν ἐπενδύτην.

— Πληγώθηκες! ἀνεφώνησεν ἡ Τασούλα βλέπουσα τὸ αἶμα.

— Δὲν εἶνε τίποτα· δός μου ἴλιγο νερό.

Ἡ νεάνις μόλις κρατουμένη εἰς τοὺς πόδας τῆς ὑπήγειρε τὸ σταμνίον πλησιαζούσα αὐτὸ εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Κίμωνος, ὅστις ἔπιεν ἀπλήστως.

— Σ' εὐχαριστῶ, Τασούλα· μοῦ δρόσισης τὴν ψυχὴ· εἶδες. . . ὁ καυμένος ὁ Μιχάλης σκοτώθηκε.

Ἡ νεάνις ἐξερράγη εἰς λυγμούς.

— Φύγε! φύγε! θὰ σὰς πιάσουν! . . .

Ὅντως πᾶσα ἀντίστασις ἀπέβαινε τοῦ λοιποῦ ματαία. Μετ' ὀλίγον οἱ Τούρκοι θὰ κατελάμβανον τὸ ὄροπέδιον.

Αἱ χωρικαὶ πλήρεις τρόμου πρὸ τοῦ ἐπικειμένου ἀφεικτοῦ κινδύνου ἀπῆρχοντο ἤδη τρέχουσαι καὶ κραυγάζουσαι πρὸς τοὺς μαχητάς.

— Φευγάτε! φευγάτε!

Ὁ Κίμων εἶδεν ὅτι ὀλίγα στιγμὰι τοῖς ὑπελείποντο ὅπως πειραθῶσι νὰ ἐκφυγῶσι κατερχόμενοι τοῦ μικροῦ βουνοῦ πρὸς τὸ μέρος τῆς Πορταριάς, μὴ καταληφθῆν ἐτι ὑπὸ τῶν Τούρκων.

— Παιδιά! ἀπ' ἐδῶ καὶ ἔτοιμοι!

Οἱ ἐθελονταὶ διετέθησαν πρὸς τὴν ὑποχώρησιν ἢ μᾶλλον πρὸς φυγὴν· τινὲς ὑπεστήριζον τοὺς ἐλαφρῶς πληγωμένους· οἱ ἄλλοι ἔπρεπε νὰ καταλειφθῶσιν εἰς τὸ ἔλεος τῶν Τούρκων. . .

Ἡ Τασούλα ὠχρὰ, περιδακρυς δὲν ἀπέστα τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἀπὸ τοῦ Κίμωνος, καὶ διὰ φωνῆς πνιγομένης ὑπὸ τῶν λυγμῶν ἐπανελάμβανε.

— Φύγε, φευγάτε. . .

— Δὲν θές νὰ σκοτοθῶ, αἶ, Τασούλα; μὰ δὲν μοῦ κάμνει καρδιά νὰ σ' ἀφήσω. . . Ἔλα μαζὺ μου, Τασούλα! πῶς θὰ ξεφύγῃς μόνη σου;

— Ὅχι, ὄχι! φύγε! γλύτωσε, πρόφθασε, φύγε!

— Πάμε! πάμε, Κίμωνα! ἐφώναζον οἱ ἐθελονταί... .

Ὁ Κίμων στρεφόμενος ἐπιμόνως πρὸς τὸ μέρος τῶν ἐχθρῶν, μὲ τὰ βλέμματα ἀτενῆ, τοὺς μικτῆρας διηνοιγμένους, βιαίως ἀναπνέων, ὠχρός, διὰ σπασμωδικῶν κινήσεων ἐξηκολούθει πυροβολῶν, καὶ μόνον ἀπέσπα ἀπ' αὐτῶν τὰ βλέμματα ἐν ἀτενίσῃ τὴν Τασοῦλαν ἐπαναλαμβάνων ὡς ἀλλοφρονῶν:

— Ἔλα, ἔλα μαζί μου!

— Ὅχι! ὄχι! ἀπήντησε καὶ πάλιν ἡ νεᾶνις, κινουσα ἀπελπιστικῶς τὴν κεφαλὴν... . Φύγε, φύγε σύ... .

— Ἔλα, Κίμωνα!

Ἐβόησαν καὶ πάλιν οἱ σύντροφοί του.

— Τώρα, τώρα· ἄλλη μιὰ τουφεκιά... . Ἐμπρὸς σεῖς ἀπ' αὐτοῦ, κάτω.

— Πήγαινε, φύγε καὶ σύ, ἐπανελάμβανεν ἔνδακρος μὲ φωνὴν ἰκετιδα ἡ Τασοῦλα, πλησιασασα ἐτι μᾶλλον πρὸς αὐτὸν καὶ σχεδὸν ἀπτομένην τοῦ βραχίονος του... .

— Γιατί θέλεις νὰ φύγω; τί σὲ μέλει ἐσένα ἀφοῦ δὲν θές νὰ ἔλθῃς μαζί μου;

— Γὰ τὸ Θεό, Κίμωνα! ἔλα, ἄς τὴν ἐκράυαζον οἱ ἐθελονταί.

Ἡ χωρική ἡμιθανὴς ἐκ τοῦ τρόμου καὶ τῆς ὀδύνης ἐπέθηκε καὶ τὰς δύο χεῖράς της ἐπὶ τὸ στήθος του καὶ κλαίουσα ἐπανελάβεν:

— Ἄσε με, ἄσε με· μένα! φύγε σύ, Κίμωνά μου... .

Ὁ Κίμων ἀνεσκίρτησε βιαίως· ἦτο ἡ πρώτη φορά καθ' ἣν τὸν ἀπεκάλει διὰ τοῦ ὀνόματός του καὶ τὸν ἀπεκάλει *Κίμωνά της*.

— Πές το, Τασοῦλα, πές το πάλι τ' ὄνομά μου... .

Παράφορος αὐτὴ ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλόν του κρύπτουσα τὸ πρόσωπόν της εἰς τοὺς κόλπους του.

— Μὲ πονεῖς, Τασοῦλα;

— Σ' ἀγαπῶ, σ' ἀγαπῶ, σ' ἀγαπῶ!

Καὶ ὡς εἰ ὅλη ἡ ψυχὴ της νὰ ἐξεχύθη εἰς τὰς τρεῖς αὐτὰς λέξεις, ὠχρά, ἐγκαταλελειμμένη ἐπὶ τὸ στήθος του, ἐφάνετο λιποθυμοῦσα.

Διὰ τῆς δεξιᾶς του χειρὸς αὐτός, τρέμων, παράφορος ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν της καὶ τὰ χεῖλη των ἠνώθησαν εἰς ἓν μακρὸν περιπαθὲς φίλημα. Ἀπέμειναν ἐνηγκαλισμένοι· ὁ Κίμων διὰ τοῦ δεξιοῦ του βραχίονος περιέβαλλε τὴν κεφαλὴν της σφιγκτά, ἐνῶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, συστελλομένης σπασμωδικῶς ὑπὸ τοῦ πόνου τῆς πληγῆς ἐκράτει πάντοτε τὸ ὄπλον του.

Τρεῖς ἐκ τῶν ἐθελοντῶν ἐπλησίασαν τρέχοντες τοὺς ἐραστὰς καὶ ἀρπάζοντες τὸν Κίμωνα τὸν ἔσυραν πρὸς ἑαυτοὺς ἀποτόμως.

— Ἔλα! ἄφησε τὰ παιδιᾶστικά! ἐχάθηκα με!

Καὶ ἄκοντα, σκοτοδινηῶντα, κλονούμενον τὸν ἀπῆγαγον, μηχανικῶς τρέχοντα διὰ τῆς κατωφε-

ρείας χωρὶς πλέον νὰ αἰσθάνεται, χωρὶς νὰ ἐννοῇ τίποτε.

Οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες εἶχον ἐκφύγει, εἶχον σωθῆ. Οἱ Τούρκοι τραπέντες, ματαίως, εἰς δίωξιν αὐτῶν, εἶχον ἐγκαταλείψει τὸ μετὰ τοσούτου αἵματος διαφιλονεικηθὲν ὀροπέδιον ἢ σιγῆ ἤδη ἐβασίλευεν ἐπ' αὐτό· δύο ἢ τρεῖς πληγωμένοι, κατακείμενοι ὀπισθεν πετρῶν, συνείχον τὰς οἰμωγὰς τῶν ὅπως μὴ προκαλέσωσι τὴν προσοχὴν τῶν ἐχθρῶν.

Ἐπὶ μεγάλου λίθου, κατακειμένη ὡς ἄπνουν σῶμα ἡ Τασοῦλα, κρατοῦσα τὴν κεφαλὴν της μὲ τὰς χεῖρας βυθισμένας ἐντὸς τῆς πλουσίας της κόμης, ἀτακτοῦ καὶ λυτῆς, σιωπηλῆ ἐκλαιεν, ἀπληπισμένη καὶ ἔρημος ὡς ἡ δύστηνος πατρίς τις, ἣν οἱ ἐθελονταί δεκατισμένοι καὶ αἱματοφόροι εἶχον ἐγκαταλείψει ὑπὸ τὴν δουλείαν πάλιν καὶ τὴν συμφορὰν.

Ἡ νύξ εἶχεν ἤδη ἐπέλθει καλύπτουσα μὲ τὸν μακρὸν της πέπλον τὴν ὄρρατισμένην γῆν, ἡ ὁποία εἶχεν ἐλπίσει εἰς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν τάλαιναν κόρην, ἡ ὁποία μὲ τὸν θάνατον ἐν τῇ ψυχῇ εἶχεν ἴδει διὰ παντός ἐκλείποντα τὸν μόνον της ἔρωτα, τὴν ἀγάπην της ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε πιστεύσει μὴ τολμῶσα καὶ νὰ ἐλπίσῃ... .

A. Γ. H.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Προχθὲς ἔρχεται καὶ μ' εὐρίσκει ὁ φίλος μου Κλαράς, περιλύτως δὲ κινῶν τὴν κεφαλὴν του, ὡς νὰ τῷ ἐπῆλθε δυστύχημά τι, μού εἶπεν ἀναστεναζών:

— Εἶδές τα πάλι, εἶδές τα!

— Τί τρέχει; εἶπα μὲ ἀνησυχίαν, τί συνέβη;...

— Ταῖς ἀκακίαις τῆς ὁδοῦ Σταδίου, πού ταῖς ἔβαλαν μέσα σὲ σιδερένια κάγκελα... .

— Αἱ; ...

— Ἄρχισαν νὰ ταῖς σπάνουν!

Διὰ νὰ ἐννοήσητε μὲ ποῖον τόνον εἶπε τὰς λέξεις ταύτας ὁ φίλος μου Κλαράς, πρέπει νὰ τὸν γνωρίζετε. Λαμβάνω λοιπὸν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς τὸν συστήσω εἰς γέρον ἠμῆλικός μου, σχεδὸν τὸν συστήσω εἰς ἔως ἐξήντα ἐτῶν, μὲ φανορίταις καὶ ὑψηλὸν πῖλον. Ἐμείνεν εἴκοσι περίπου ἔτη εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ἐμπερευόμενος βαμβακερὰ καὶ μελετῶν τὸν εὐρωπαϊκὸν βίον ὡς πρακτικὸς ἄνθρωπος. Ἐνόσω ἔχει τὸ στόμα του κλειστὸν τὸν ἐκλαμβάνετε ὡς Εὐρωπικίον, ἀλλ' ἄμα τὸ ἀνοίξῃ γίνεται ἀμέσως Χίος. Τί τρομερὸν πρᾶγμα εἶνε αὐτὴ ἡ χιακὴ προφορά! Ὁ καθαρὸς Χίος δυνατὸν νὰ ζῆσῃ εἴκοσι, τριακόντα ἔτη εἰς τὴν Εὐρώπην... εἰς